

"גאנה מעבר לסיוע"? יזמות מקומית בגאנה ותאוריות עכשוויות של פיתוח קהילתי

עם היבחרו לנשיאות גאנה ב-2017, הציג ננה אקופו-אדו את חזונו למדינה מבעד לתוכנית "גאנה מעבר לסיוע". על פי אקופו-אדו, במאה ה-21, על גאנה להתמקד בתיעול משאבי הטבע לטובת אנשיה תוך עידוד יזמות פיתוח מקומיות, שכן, "איננו רוצים להישאר קבצני העולם ואיננו רוצים להיות תלויים בצדקה". לצורך יישום החזון, הממשלה הקצתה תקציבים רבים לצורך שילוב המגזר הפרטי במודרניזציית החקלאות וכן פיתוח התעשייה והתשתיות, זאת לצד מימון מימוש הבטחה מרכזית במצע הבחירות של הנשיא: השכלה גבוהה בחינם. פוליטיקאים, חוקרים ועיתונאים ראו במדיניות תוכנית אשר בכוחה לתת השראה לשאר מדינות היבשת השואפות לצמצם את התלות החיצונית בסוכנויות סיוע. בשנתיים הראשונות לכהונת אקופו-אדו נראה היה כי חזונו מתגשם, אך מגפת הקורונה והמלחמה באוקראינה הביאו לאינפלציה גואה. בשנה החולפת, מחירי הדלק האמירו ב-70 אחוז ומחירי הלחם בכמעט 50 אחוז. לנוכח החוב הציבורי התופח ומחאות ציבוריות בדבר אוזלת ידה של הממשלה, אקופו-אדו פנה בקיץ 2022 לתוכנית סיוע של קרן המטבע הבינלאומית. בכך, רבים החלו לעלות סימני שאלה סביב האפשרות כי חזונו השאפתני של אקופו-אדו נותר ישים.

הסיור הלימודי לגאנה יתקיים בצל נקודת שבר זו, בין חלומות על פיתוח מקומי ולאומי ובין השפעת משברים עולמיים על המציאות היומיומית במדינה. נבקר בערים המרכזיות בגאנה ובסביבתן ונפגש עם סטודנטים, מרצים, יזמים, קובעי מדיניות ואנשי נשות מקצוע גנאים בכדי להבין כיצד מיזמי פיתוח מקומיים בתחומים של תשתיות, השכלה, חקלאות, תיירות, בריאות, אומנות, טכנולוגיה וספורט מתמודדים עם מציאות זו. המפגשים עם מיזמי פיתוח מקומיים שונים ימחישו את הפוטנציאל, ההצלחות והאתגרים במימוש חזון הממשלה לצמצום הסיוע החיצוני וכן להבנה טובה כיצד תיאוריות ביקורתיות של פיתוח וסיוע מתממשות (או לא). יתרה מכך, הסיור יעסוק במורשת הארוכה של מיזמי פיתוח. נבחן עד כמה חזונו של אקופו-אדו שונה מחזונו של קוומה נקרומה, נשיאה הראשון של גאנה? מהי השפעתה, אם בכלל, של המורשת הקולוניאלית בגאנה? כיצד המורשת של סחר העבדים הטרנס-אטלנטי משחקת תפקיד בקידום שאיפות הפיתוח המדינה? מדיניות הממשלה לעידוד "חזרה" של אמריקאים לצורך פיתוח המדינה שהחלה עוד מימיו של קוומה נקרומה, נשיאה הראשון של גאנה, וכן קריאתו העכשווית של הנשיא אקופו-אדו לתשלומי פיצויים למדינה בשל העבדות, יעמדו במוקד סוגיה זו. בסיור נעסוק גם במקומם של מנגנונים מסורתיים בפיתוח מקומי ונבחן את יחסי הגומלין בינם למול מוסדות המדינה. היבט נוסף בו ניתקל בסיור הינו המקום המורכב של הקהילה הגנאית-לבנונית בפיתוח גאנה. לבסוף, הסיור יעסוק בקשרים הדיפלומטיים והמסחריים הישראליים בגאנה תוך בחינת התפתחותן למן ראשית עצמאות המדינה ועד ימינו.

"Ghana Beyond Aid"? Local Entrepreneurship in Ghana and contemporary theories of local development

Following his election as Ghana's president in 2017, Nana Akufo-Addo presented his vision through the program "Ghana Beyond Aid". According to Akufo-Addo, in the 21st century, Ghana must focus on harnessing its own natural resources for the sake of its people while encouraging local entrepreneurial initiatives, given that "we do not want to remain the beggars of the world, we do not want to be dependent on charity". To realize this vision, the Ghanaian government allocated increased budgets aiming at involving the private sector in modernizing the agricultural sector and in developing the country's industry and infrastructures. This budget was also aimed at keeping Akufo-Addo's main promise he had made to his voters: free high schools. Politicians, researchers, and journalists saw this policy as a plan that could inspire the rest of the continent's countries to minimize their dependency on foreign aid. The first two years looked promising, yet, the Coronavirus

pandemic and the war in Ukraine led to increased inflation. In the past year, fuel prices rose by 70 percent and the bread by nearly 50 percent. Given the growing public debt and public demonstrations concerning the inability of the government to curb down the rising costs of living, Akufo-Addo signed in the summer of 2022 rescue deals with the International Monetary Foundation. As a result, many began raising question marks surrounding the possibility that the ambition vision of Akufo-Addo remains viable.

Our educational tour will take place in the shadow of this break point, between dreams of local and national development and the effect of global crises on the daily life in the country. We will visit Ghana's main cities and meet with students, scholars, entrepreneurs, policymakers, and professionals to understand how local development initiatives in the fields of infrastructure, education, agriculture, tourism, health, arts, technology, and sports face this daily reality. Meetings with different local development projects will embody the potential, successes, and shortcomings in realizing the government's vision of reducing financial aid. Such meetings will also contribute to a better understanding of how critical development approaches realize (or not). Furthermore, the tour will deal with the long legacy of development projects, by asking: what are the differences in the visions of Akufo-Addo and Kwame Nkrumah, Ghana's first president? What, if any, is the colonial legacy in Ghana? What role does the legacy of the Trans-Atlantic slave trade play in promoting Ghana's development goals? These issues will be of particular relevance given the government's policy of encouraging Americans to "return" to Ghana to develop the country, which began during Nkrumah's era, as well as the contemporary call by Akufo-Addo for reparations. During the tour, we will also engage with traditional development structures and examine their reciprocal relations with state structures. Another aspect the tour will deal with is the complexed place of the Ghanaian-Lebanese community in development the nation. Lastly, the tour will deal with the diplomatic and economic connections between Israel and Ghana while examining their development since Ghana's first days as an independent country.

דרישות הקורס:

1. השתתפות בשלושה מפגשי הכנה לסיור - לא ניתן יהיה לצאת לסיור ללא השתתפות בכל המפגשים. 10.1 + 17.1 + 12.2.
2. קריאת חומרי הקריאה הרלוונטיים לכל מפגש הכנה.
3. כתיבת עבודה קצרה (שלושה עד ארבעה עמודים) המתבססת על חומרי הקריאה – הגשה עד למועד היציאה לסיור. העבודה תעסוק במושגים בסיסיים בהיסטוריה ובהווה של גאנה ותתבסס על תכני חומרי הקריאה והמפגשים.
4. השתתפות פעילה במהלך כל הסיור, במפגשים ובדיונים השונים.
5. התנהגות בהתאם לכללים המפורטים בדפי המידע שניתנו במפגשי ההכנה לסיור, וכן לפי הכללים שניתנו בעל-פה במסגרתם. סטודנטים אשר לא יעמדו בדרישה זו יוטסו לישראל מידית ולא יורשו לקבל נקודות זכות על הקורס.
6. השתתפות במפגש מסכם לאחר החזרה לארץ.
7. עבודה מסכמת בהיקף של שמונה עד עשרה עמודים. העבודה תנתח את פעילותם של שלושה ארגוני פיתוח עימם ניפגש ותסתמך על חומר הקריאה של הקורס וכן על רשמים, הערות, חוויות, ציטוטים ודיונים מהמפגשים שנקיים במהלך הסיור.

הרכב הציון:

20% - עבודה קצרה

30% - השתתפות פעילה במפגשים

50% - עבודה מסכמת

נושאי המפגשים:

1. רקע היסטורי על גאנה עד מחצית המאה העשרים.
2. הפוליטיקה הגנאית לאורך המאה העשרים – מקוואמה נקרומה ועד סיום השלטון הצבאי.
3. גאנה בימינו: הרפובליקה הרביעית, מורשת תוכניות ההתאמה המבניות, תרבות פופולארית ותיאוריות של פיתוח.

רשימת הקריאה (לא סופית - סטודנטים יקבלו רשימה של פרקים רלוונטיים בהמשך):

מפגש ראשון:

Konadu, Kwasi, and Clifford C. Campbell, eds. *The Ghana reader: History, culture, politics*. Duke University Press, 2016.

- Part 1, Archaeological Reflections on Ghanaian Traditions of Origin, Kwaku Effah-Gyamfi, pp. 69-75
- Part 2, Treaties between Gold Coast Polities and the King of Denmark and the Danish Africa Company, Ole Justesen, pp. 109-111

Shumway, Rebecca. *The Fante and the transatlantic slave trade*. Boydell & Brewer, 2014.

- Introduction, pp. 1-24
- Chapter 1, Selling Gold and Selling Captives, pp. 25-52
- Chapter 2, Fanteland in the Atlantic World, pp. 53-87

Boahen, A. Adu. *Yaa Asantewaa and the Asante-British War of 1900-01*. Oxford, U.K.: James Currey Publishers, 2003.

- Chapter 1, The Outbreak of the Yaa Asantewaa War, pp. 27-55
- Chapter 4, The Role of Yaa Asantewaa in the War, pp. 114-153

Rathbone, Richard. *Nkrumah & the chiefs: the politics of chieftaincy in Ghana, 1951-60*. Ohio State University Press, 2000.

- Introduction, pp. 1-8
- Chapter 1, Colonial Rule & Chiefs, pp. 9-28

Nugent, Paul. "Nationalism and decolonization in the Gold Coast." *Oxford Research Encyclopedia of African History*. Oxford University Press, 2021: 1-19.

Allman, Jean Marie. "The youngmen and the porcupine: class, nationalism and Asante's struggle for self-determination, 1954–57." *The Journal of African History* 31.2 (1990): 263-279.

Ahlman, Jeffrey S. *Living with Nkrumahism: nation, state, and pan-Africanism in Ghana*. Ohio University Press, 2017.

Darby, Paul. "Let us rally around the flag': Football, nation-building, and pan-Africanism in Kwame Nkrumah's Ghana." *The Journal of African History* 54.2 (2013): 221-246.

Akyeampong, Emmanuel K. "Race, identity and citizenship in Black Africa: The case of the Lebanese in Ghana." *Africa* 76.3 (2006): 297-323.

Overå, Ragnhild. "When men do women's work: structural adjustment, unemployment and changing gender relations in the informal economy of Accra, Ghana." *The Journal of Modern African Studies* 45.4 (2007): 539-563.

Akolgo, Isaac Abotebuno. "Collapsing banks and the cost of finance capitalism in Ghana." *Review of African Political Economy* (2022): 1-10.

Ayelazuno, Jasper Abembia. "Neoliberalism and growth without development in Ghana: A case for state-led industrialization." *Journal of Asian and African Studies* 49.1 (2014): 80-99.

Gary, Ian. "Confrontation, co-operation or co-optation: NGOs and the Ghanaian state during structural adjustment." *Review of African Political Economy* 23.68 (1996): 149-168.

Dubinsky, Itamar. *Entrepreneurial Goals: Development and Africapitalism in Ghanaian Soccer Academies*. University of Wisconsin Press, 2022.

- Introduction, pp. 3-13
- Chapter 4, Selling Soccer Dreams: The Kumasi Sports Academy, pp. 62-95

Odoom, Isaac. "Dam in, cocoa out; pipes in, oil out: China's engagement in Ghana's energy sector." *Journal of Asian and African studies* 52.5 (2017): 598-620.

לוי, זק. "ישראל וגאנה: 1966-1957: עלייתו ונפילתו של קשר מיוחד". בתוך לבטים פוסטקולוניאליים: עיונים בתולדות יחסי ישראל ומדינות אפריקה (בעריכת לין שלר ואיתמר דובינסקי), חיפה: פרדס, 2022, פרק 2.

Benyah, Francis. "Pentecostal/charismatic churches and the provision of social services in Ghana." *Transformation* 38.1 (2021): 16-30.

Agana, Agana-Nsiire, and Charles Prempeh. "Of farms, legends, and fools: Re-engaging Ghana's development narrative through social media." *Media, Culture & Society* 44.7 (2022): 1290-1306.

Shiple, Jesse Weaver. "Transnational circulation and digital fatigue in Ghana's Azonto dance craze." *American Ethnologist* 40.2 (2013): 362-381.

Quayson, Ato. "Signs of the times: Discourse ecologies and street life on Oxford St., Accra." *City & Society* 22.1 (2010): 72-96.